

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszanatórium
Budapest

Apor Vilmos példamutató élete

1945 tavaszán, amikor Európa-szerte elhallgattak a fegyverek, néhány nap alatt szomorú változások történtek a magyar katolikus egyház életében. Serédi Jusztinián, Esztergom bíboros érseke, Magyarország hercegprimása márc. 29-én meghalt. Angelo Rotta pápai nuncius ápr. 2-án temette Esztergomban. Ezekben a napokban halt meg Apor Vilmos győri püspök orosz katona fegyverétől, vértanúként. Ápr. 3-án Angelo Rotta nunciust a Szövetségi Ellenőrző Bizottság elnöke, Vorosilov marsall az ország elhagyására kényszerítette. Feltűnő volt, hogy a nuncius eltávolítása ellen a nyugati hatalmak nem tiltakoztak.

Az altorjai Apor család a történelmi magyar hagyományokkal rendelkező nevezetes családok közé tartozik: Árpád-kori magyar nemzetség, névadó ősük Apor vezér. Sámson nevű tagjuk már a tatárjárás előtt szerepel. A „altorjai” előnév erdélyi székely nemesi családnévre utal.

Apor Vilmos (1892. II. 29. Segesvár – 1945. IV. 2. Győr) római katolikus pap, megyéspüspök, Apor Gábor Károly Vilmos fia, Apor Gizella bárónő és Apor Gábor politikus testvére.

Édesapjuk *Apor Gábor Károly Vilmos* báró, altorjai (1851. Bécs – 1898. Baden bei Wien) politikus. Budapesten végzett jogot. Háromszék vármegye jegyzője, szolgabíró-főjegyző, alispán (1884), majd Nagy-Küküllő vármegye főispánja (1894), államtitkár a király személye körüli minisztériumban (1895). A torjai Büdösbarlang közelében megalapította Bálványosfürdőt (1896). Gyermekei anyja: *Pálffy Fidele* grófnő.

A jeles püspök fivére *Apor Gábor* (1889. Sepsiköröspatak – 1969. Róma) politikus, diplomata. Bécsi követ (1934–1935). A külügyminiszter állandó helyettese (1935–38), Vatikáni követ (1938–44). Magyarország német megszállása (1944. III. 19.) után állásáról lemondott, s Rómában maradt emigrációban. 1948-tól a Keresztény Népmozgalom egyik vezetője, 1952-től a Külföldi Magyar Actio Catholica elnöke, a Magyar Európa Tanács alelnöke. A szuverén és katonai Máltai Lovagrend lovagja, nagykancellárja (1952–58), majd vatikáni követe (1964–69). Írásai a római Katolikus Szemlében jelentek meg.

A mártír-püspök nővére *Apor Gizella* bárónő (1886. Sepsiköröspatak, Háromszék vármegye – 1971. Budapest). Az I. világháború alatt vöröskeresztes ápolónő lett, és frontszolgálatot is vállalt. A tífuszjárvány idején néhány társával Bulgáriába küldték, hogy a járvány elleni védekezés módszereivel megismertessék a lakosságot. A háború után hősiességéért Florence Nightingale kitüntetést kapott. Londonban tanulmányozta az egészségügyi képzést, hazatérve átszervezte a budapesti vöröskeresztes iskolát. 1934-től országsszerte szervezte az Önkéntes Vöröskeresztes Szolgálatot. Megindította a Betegek Apostoli Mozgalmát, melynek egészséges tagjai vállalták a betegek otthoni látogatását-gondozását, s évente zárandoklatot szerveztek nekik Máriaremetére. Elismerésül a II. világháború idején a német követ vaskereszttel akarta kitüntetni, de nem fogadta el. 1944 őszén öccséhez, a győri püspökségre internálták. Annak lelövése, mártírhalála után visszatérhetett Budapestre. 1949-ben nyugdíjazták, Herencsénybe költözött. Amikor rokonai külföldre távoztak, Apor Gizella maradt, és nagyon egyszerű körülmények között élt, de segített mindenkin, akin csak tudott. Budapesten hunyt el.

Ilyen jelentőségteljes magyar családnak volt tagja *Apor Vilmos*, akinek élete és mártírsága örökké példaértékű marad nemzetünk keresztényei, a magyar nép előtt.

Apor Vilmos a gimnáziumot Kalksburgban és Kalocsán a jezsuitáknál, a teológiát – győri egyházmegyésként – Innsbruckban végezte. Nagyváradon – 1915. VIII. 24. – szentelték pappá. Káplán (1915–18), majd városplébános Gyulán. Közben (1917) a váradi katolikus szeminárium prefektusa és tanára is volt. Gyulán a szegények plébánosként tevékenykedett. Részt vett a szociális szervezetek és a közvélemény-formálás intézményes munkájában. Kiemelkedő lelkipásztori eredményei alapján nevezte ki Őzsentsége XII. Pius pápa 1941. I. 21-én győri megyéspüspökké. Február 24-én Gyulán szentelték ünnepélyesen Apor Vilmos atyát püspökké. Győri megyéspüspöki székét március 2-án foglalta el.

Felölöségteljes püspöki munkásságával párhuzamosan országos méretű társadalmi és politikai elkötelezettséget vállalt, amikor a hazai Katolikus Népszövetség újjászervezésével próbálkozott eredményesen, majd pedig a katolikus ifjúsági mozgalom (KIOE) magyarországi elnöke lett.

1943 nyarán a katolikus reformmozgalmak által egybehívottak tanácskozásán kidolgozták a Katolikus Szociális Népmozgalom eszmei–politikai programját. Az ebből kinőtt Keresztény Demokrata Néppárt csatlakozott a németekkel szembeni ellenállás Magyar Frontjához.

Apor püspök atya félelmet nem ismerve pártfogolta az üldözötteket és az internáltakat. Ismételten tiltakozott a zsidóüldözés ellen. Ennek érdekében beadványokkal fordult a nyilas vezetőséghez. 1944-ben – az ismert nehéz háborús viszonyok közepette – rendszeresen tiltakozó levelekkel és bátor tettekkel is lelkiismeretesen kiállt a fajgyűlölet áldozatai védelmében.

Nem véletlen, hogy Apor Vilmos megyéspüspök – egyházvezetői tekintélyét is latba vetve – mintegy 200 menekültről gondoskodott a győri püspökvár pincéjében. A püspökvárba menekült asszonyokat és lányokat védelmezte akkor is, amikor 1945. március 30-án, nagypénteken e menekültek védelmében fellépett, és a rájuk támadó orosz katona őt lelőtte. A megszállók fegyverétől kapott súlyos sebeibe 1945. ápr. 2-án halt vértanúhalált. A megszállók kíméletlen pusztításának, féktelen brutalitásának lett ártatlan áldozata, katolikus egyházunk mártírja. Példaértékű életével, hősi halálával, mártírságával katolikus egyházunk és magyar nemzetünk kimagasló történelmi személyiségei közé emelkedett.

A győri kármelita templomban temették el. 1988-ban átvitték a győri székesegyházba. Boldoggá avatási eljárását a győri egyházmegye már kezdeményezte. Boldoggá avatása Rómában is folyamatban van.

Bízunk abban, hogy a mártír Apor Vilmos püspököt boldoggá avatásán túl nem sokára a magyar szentek sorába tudhatjuk, mert jelen korunkban is nagy szüksége van a magyar egyháznak és a hazának olyan elismert példaképekre, akik életükkel és halálukkal hősies fokon gyakorolták vallásukat, mint a korábbi tanúságtévő magyar szentek és boldogok nemzeti történelmünk múlt évszázadaiban: Szent István, Szent Gellért, Szent László, Szent Erzsébet, boldog Őzséb és mások.

Szerencsére napjainkig az Apor Vilmos püspökről szóló irodalom – a különböző hazai és külföldi lapok és folyóiratokban megjelent jelentős cikkeken és tanulmányokon kívül – már olyan önálló művekkel is gazdagodott, mint pl. *Balássy L.: Apor Vilmos, a vértanú püspök* (1989); *Hulesch E.: Győri nagypéntek* (1945), *A koronatanú így látta* (1990); *Szolnoky E.: Fel-lebbezés helyett Apor Vilmos püspök élete és vértanúsága* (1990). Életműve, vértanúsága a magyar katolikus, keresztény egyháztörténet 20. századi fejezetének nagyon fontos része, 1100 éves történelmünk egyik alkotó eleme. A róla szóló könyveket tanítványaink lelki épülésére ezért melegen ajánlhatjuk.